

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

ԱՊԱՐԱՆ ԽՈՇՈՐԱՑՎԱԾ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐԸ *

ՀՏԴ: 02(479.25)

DOI: 10.54503/2953-8092.2025.1(5)-97

ԱՐՓԻՆԵ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Խնկո Ապոր անվան ազգային մանկական գրադարան

ORCID: [0009-0000-0883-354X](https://orcid.org/0009-0000-0883-354X)

Սույն հոդվածի շրջանակում անդրադառնում ենք Ապարան խոշորացված համայնքի գրադարանների գործունեությանը, կառուցվածքային առանձնահատկություններին, ձեռքբերումներին, խնդիրներին և գործառույթներին: Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կենտրոնացման արդյունքում ձևավորված համայնքային գրադարանային ցանցը կանգնած է մարտահրավերների առաջ, որոնք առնչվում են մարդկային ռեսուրսներին, նյութատեխնիկական բազային, թվայնացմանը, օգտվողների կարիքների բավարարմանը: Հոդվածում կարևորվում են համայնքային գրադարանները՝ որպես կրթության շարունակականությունն ապահովող ու մշակութային ժառանգության պահպանումն իրականացնող կառույցների: Դիտարկվում են նաև գրադարանային ծառայությունների արդիականացմանն ուղղված նոր մոտեցումները:

This article focuses on the activities, structural features, achievements, challenges, and functions of the libraries within the enlarged Aparan community. As a result of the centralization of local self-government bodies, the newly formed community library network faces several challenges related to human resources, material and technical infrastructure, digitization, and the ability to

* Հոդվածը ներկայացվել է 16.05.2025, գրախոսվել է 08.06.2025, ընդունվել է տպագրության 25.06.2025:

The article was submitted on 16.05.2025, reviewed on 08.06.2025, accepted for publication on 25.06.2025.

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

meet user's needs. Special attention is given to the regional importance of libraries as institutions that ensure the continuity of education and preserve cultural heritage. The article also explores new approaches aimed at modernizing library services.

Բանալի բառեր՝ Ապարան, համայնքային գրադարաններ, գրադարանների վիճակագրական տվյալներ, գրադարանային գործառույթներ, սպասարկում, հավաքածուներ, թվայնացում:

Ինչպես հղել՝ Հայրապետյան, Ա. (2025), Ապարան խոշորացված համայնքի գրադարանները, *Լրագրու Հայկական գրադարանային ասոցիացիայի*, 1(5), 97-109. [https://doi.org/10.54503/2953-8092.2025.1\(5\)-97](https://doi.org/10.54503/2953-8092.2025.1(5)-97)

How to cite (APA style): Hayrapetyan, A. (2025). Libraries of the Enlarged Aparan Community, *Herald of the Armenian Library Association*, 1(5), 97-109. [https://doi.org/10.54503/2953-8092.2025.1\(5\)-97](https://doi.org/10.54503/2953-8092.2025.1(5)-97)

Ներածություն

ՀՀ գրադարանային ընդհանուր համակարգում առանձնանում են համայնքային, մարզային և քաղաքային գրադարանները, որոնց գործունեությունը թեև կազմակերպվում է ընդհանուր օրենսդրական կարգավորումներով, այնուամենայնիվ, ունի նաև առանձնահատկություններ: Անվիճելի է նրանց ունեցած կարևոր դերը ՀՀ համայնքների զարգացման, սոցիալ-տնտեսական գործունեության ու մշակութային վերելքի գործում:

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրավասության ներքո գործող գրադարանները կրում են ինչպես հասարակության սպասարկման, այնպես էլ գիտակրթական միջավայր ձևավորելու պատասխանատվություն: Խորհրդային շրջանից ժառանգություն ստացած համայնքային գրադարանային ցանցը հետանկախության շրջանում բախվել է բազմաթիվ խնդիրների՝ կապված ֆինանսավորման սղության, մասնագիտական մարդու չնվազման, գրադարա-

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

նային հավաքածուների մաշվածության և տեխնոլոգիական անբավարարության հետ:

Վերջին տասնամյակներում նկատվում են գրադարանային ոլորտի վերակենդանացման միտումներ՝ պետական ու միջազգային ծրագրերի, ինչպես նաև թվային լուծումների ներդրման շնորհիվ: Համայնքային գրադարանները փորձում են արձագանքել նոր մարտահրավերներին՝ վերանայելով իրենց առաքելությունը և կիրառելով նոր մեթոդներ ու ծառայություններ: Այս համատեքստում կարևորվում է համայնքային գրադարանների դերը ոչ միայն որպես գրքի սպասարկման կենտրոններ, այլև որպես բազմաֆունկցիոնալ հարթակներ, որտեղ միահյուսվում են կրթական, մշակութային և սոցիալական նախաձեռնությունները:

Սույն հոդվածով նպատակ ունենք ներկայացնելու Ապարան խոշորացված համայնքի գրադարանների ընդհանուր վիճակը, վերհանել դրանց առջև ծառացած խնդիրները և ներկայացնել զարգացման հեռանկարները՝ հիմնված տեղական և միջազգային լավագույն փորձի վրա:

Ապարանի շրջանի գրադարանների ընդհանուր պատկերը

Խորհրդային իշխանության հաստատումից հետո Հայաստանի տարբեր շրջաններում կրթական և մշակութային զարգացումը դարձել էր առաջնահերթություն, ինչը համընկնում էր անգրագիտության վերացման ու զանգվածային լուսավորական քաղաքականության պահանջներին: 1927 թ. «Խորհրդային Հայաստան» թերթում, ի թիվս այլապլ խնդիրների, նշվում է. «Ապարանը Հայաստանի թե՛ կուլտուրական և թե՛ տնտեսական տեսակետից ամենից շատ հետամնաց շրջաններից մեկն է» (ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ 1927, 3): Այդուհանդերձ, տեղական իշխանությունները որդեգրում են կրթության և

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

մշակույթի զարգացման քաղաքականություն՝ նպատակ ունենալով բարձրացնել բնակչության կուլտուրական մակարդակը:

1920-ականներին մշակութային գործունեության հիմնական օջախները Ապարանում դառնում են խրճիթ-ընթերցարանները: 1926 թ. Ապարանի շրջանում արդեն գործում էր չորս ընթերցարան՝ Ալիքուչակ, Բաշ-Ապարան, Բլխեր և Ղարաբուլաղ գյուղերում: Չնայած այս նախաձեռնությանը, 1931 թ. ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմին ուղղված գեկուցագրում (ՀԱԱ, ֆ. 35, գ. 26, թ. 16) նշվում է, որ ընթերցարանների մեծ մասն «իրենց կոչման բարձրության վրա կանգնած չեն»՝ պատճառաբանելով խրճիթավարների անորակ պատրաստվածությունը: Այդուամենայնիվ, ընթերցարանների թիվը աճում է. 1931 թ. դրանց թիվը հասնում է 13-ի: Բացի խրճիթ-ընթերցարաններից, նույն թվականին բոլոր կոլտնտեսություններին կից սկսում են գործել փոքրիկ մասսայական գրադարաններ և ընթերցարաններ:

1921 թ. Բաշ-Ապարանում հիմնվում է առաջին առանձնացված գրադարանը՝ գրքային փոքրաթիվ հավաքածուով: Այն ստանձնում է գրքային ֆոնդի բաշխման, մեթոդական ղեկավարության և բոլոր ընթերցարանների աշխատանքների համակարգման գործառույթները: 1927 թ. հասարակության միջոցներով ու ջանքերով կառուցվում է առաջին խրճիթ ընթերցարանի շենքը, որի վարիչն է դառնում Գեղամ Գրչաղեկյանը: 1939 թ. Ապարանում պաշտոնապես բացվում է շրջանային գրադարանը (ՀԱԱ, ֆ. 35, գ. 89, թ. 113), որն այս կարգավիճակով գործում է մինչև 1978 թ.՝ կենտրոնացված գրադարանային համակարգի (ԳԿՀ) ստեղծումը:

ԳԿՀ-ն միավորում էր 21 մասնաճյուղ գրադարան՝ կենտրոնական գրադարանի հետ միասին: Համակարգը ուներ հստակ կառուցվածք՝ համալրման, մշակման, մեթոդական, մատենագիտական, սպասարկման և մանկական բաժիններով: Գրադարանը հաճախա-

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

կի համալրվում էր գրականությամբ և պատշաճ կարգով մատուցում ծառայություններ: Մինչև ԳԿՀ-ի լուծարումը (22.11.1996 թ.), կենտրոնացված համակարգն ուներ 111,430 միավոր գրականություն, որից 23,310-ը՝ հասարակական-քաղաքական, 4,882-ը՝ բնագիտական, 2624-ը՝ տեխնիկական, 3821-ը՝ գյուղատնտեսական, 5486-ը՝ արվեստ և սպորտ, 5.608-ը՝ լեզվաբանություն, 58.768-ը՝ գեղարվեստական, 6.931-ը՝ նախադպրոցական: Առկա գրականությունից 101.768-ը հայերեն էր, իսկ 9.642-ը՝ ռուսերեն¹:

Մինչև ԳԿՀ-ի լուծարումը, գրադարանն աշխատել է կարգավորված աշխատանքային ընթացակարգով, ամիսը մեկ անգամ բաշխիչ կենտրոնից ստացել է համապատասխան գրականությունը: Գրադարանում գործող յուրաքանչյուր բաժին կատարել է իր գործառնությունը, գործել են այբբենական և կարգային գրացուցակները, իսկ սպասարկման և մանկական բաժիններում՝ վերնագրային քարտարանը: ԳԿՀ-ն ունեցել է համահավաք հաշվառային գրացուցակներ, որոնք մինչև օրս էլ պահպանվում են:

1996 թ. նոյեմբերի 22-ին Արագածոտնի մարզպետի թ. 246 կարգադրությամբ լուծարվել է Ապարանի ԳԿՀ-ն: Քաղաքապետի 1997 թ. մարտի 14-ի թ. 50 կարգադրությամբ Ապարանի ԳԿՀ-ի լուծարված կենտրոնական գրադարանը վերանվանվել է քաղաքային համայնքային գրադարան և հանձնվել է քաղաքապետարանին: 21 մասնաճյուղերը հանձնվել են համայնքներին և կոչվել են համայնքային գրադարաններ (Հարթավան, Եղիպատրուշ, Ձորագլուխ, Չքնաղ, Ջրամբար, Մուլքի, Սարալանջ, Լուսազյուղ, Նիգավան, Վարփենիս, Թթուջուր, Արայի, Ծաղկաշեն, Ափնա, Երնջատափ, Նորաշեն, Շենա-

¹ Այս և այսուհետ ներկայացված բոլոր տվյալները տրամադրել է գրադարանը:

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

վան՝ թվով 2 գրադարան, Քուչակ, Վարդենուտ, Արագած՝ թվով 3 գրադարան:

ԳԿՀ-ի գործունեության տարիներին Ապարանի կենտրոնացված գրադարանի մանկական բաժինն ունեցել է առանձին շենք, ընդարձակ տարածք, որը համապատասխանում էր բոլոր պայմաններին: 1988 թ. երկրաշարժից հետո, երբ գրադարանների շենքային պայմանները վատթարանում են, մանկական բաժինը տեղափոխվում է ու միացվում ընդհանուր գրադարանին: ԳԿՀ-ի լուծարումից հետո քաղաքապետարանը Ապարանի քաղաքային գրադարանին է տրամադրում «Մշակույթի տուն» ՊՈԱԿ-ի համար նախատեսած նորակառույց շենքի ամբողջ երրորդ հարկը, որը բավականին ընդարձակ էր և հարմարավետ: Ընդհանուր մակերեսը կազմում է 866,17մ²:

ԳԿՀ-ի լուծարումից հետո Ապարանի տարածաշրջանի համայնքային մասնաճյուղ գրադարաններն առերեսվել են լուրջ խնդիրների: Առաջացած հիմնական դժվարությունները կապված էին ֆինանսների բացակայության և պետական անտարբերության հետ: Դժվարությունների պատճառով համայնքներում գործող մի շարք գրադարաններ փակվում են:

ԳԿՀ-ի լուծարումից հետո Ապարանի քաղաքային գրադարանին փոխանցված համայնքային գրադարանների մի մասը դադարեցնում են իրենց գործունեությունը: Ավելին, փակված գրադարանների գրքային ֆոնդի ճակատագիրն ամբողջությամբ պարզ չէ: Մասնակիորեն հայտնի է, որ այդ ֆոնդերը հանձնվել են համապատասխան դպրոցական գրադարաններին, իսկ մնացած մասը մնացել է հանրային օգտագործումից դուրս:

1997 թ. փակվել են Ապարանի շրջանի հետևյալ գրադարանները.

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

✓ Եղիպատրուշի - գրքային ֆոնդ՝ 4200 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Հարթավանի - գրքային ֆոնդ՝ 3600 միավոր, դեռ պահպանվում է,

✓ Ձորագլուխի - գրքային ֆոնդ՝ 4800 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Չքնաղի - գրքային ֆոնդ՝ 3289 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Ջրամբարի - գրքային ֆոնդ՝ 1489 միավոր, պահպանվել է, քանի որ այս համայնքում լուծարվել է նաև դպրոցը,

✓ Մուկիքիի - գրքային ֆոնդ՝ 5720 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Սարալանջի - գրքային ֆոնդ՝ 3300 միավոր, չի հանձնվել դպրոցական գրադարանին, քանի որ դպրոցում չկա գրադարանի աշխատակից,

✓ Լուսագյուղի - գրքային ֆոնդ՝ 4600 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Նիգավանի - գրքային ֆոնդ՝ 7900 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Վարդենուտ՝ գրքային ֆոնդ՝ 6824 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

✓ Թթուջուրի - գրքային ֆոնդ՝ 3200 միավոր, որը պահպանվել է, սակայն շուտով կհանձնվի դպրոցական գրադարանին:

Այն համայնքներում, որոնցում ֆոնդերը չեն հանձնվել դպրոցական գրադարաններին, պատասխանատուներն առ այսօր պատճառաբանում են, թե տվյալ համայնքի դպրոցն ունի տարածքի և գրքերի պահպանության խնդիր: Մնացյալ համայնքային գրադա-

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

րանները շարունակել են իրենց գործունեությունը՝ փորձելով հաղթահարել առկա խնդիրները:

Համայնքների խոշորացման գործընթացի արդյունքում 2017 թ. փակվում են ևս 7 գրադարաններ, ինչը նոր խնդիրների առաջ է կանգնեցնում գրադարանավարներին: Լուծարված գրադարաններն են.

- ✓ Ափնայի - գրքային ֆոնդը՝ 4596 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

- ✓ Ծաղկաշենի - գրքային ֆոնդը՝ 4746 միավոր, պահպանվել է,

- ✓ Երնջատափի - գրքային ֆոնդը՝ 2500 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

- ✓ Նորաշենի – գրքային ֆոնդը՝ 2340 միավոր, հանձնվել է դպրոցական գրադարանին,

- ✓ Արայի - գրքային ֆոնդը՝ 4240 միավոր, պահպանվել է,

- ✓ Շենավանի - գրքային ֆոնդը՝ 13600 միավոր, պահպանվել է:

Ըստ Ազգային գրադարանի 2023 թ. հրապարակած վիճակագրության՝ Ապարանի տարածաշրջանում գրանցված են 2 քաղաքային և 7 գյուղական գրադարաններ (ԱՍԼԱՆՅԱՆ 2024, 102), մինչդեռ փաստացի գործում են ընդամենը 1 քաղաքային և 3 գյուղական գրադարան, ինչը վկայում է վիճակագրական տվյալների և իրական պատկերի անհամապատասխանության մասին:

Խնդիրները բազմազան են: Առաջին խնդիրն առնչվում է այն գրադարաններին, որոնք փակվել են, սակայն հավաքածուները պահպանվում են առ այսօր: Պարզ չէ դրանց հետագա ճակատագիրը: Երկրորդ խնդիրն առնչվում է այն գրադարաններին, որոնք փակվել են, իսկ ֆոնդերը հանձնվել են դպրոցական գրադարաններին:

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Գյուղի բնակիչները չեն կարողանում լիարժեք օգտվել այդ հավաքածուներից, իսկ դպրոցահասակ երեխաների համար խնդիրներ են առաջացնում ամառային արձակուրդները, քանի որ դպրոցական գրադարանի գրադարանավարը ամռանը գտնվում է իր տարեկան պարտադիր արձակուրդում:

Երեք գրադարանները՝ Քուչակի, Արագածի և Վարդենուտի, շարունակում են իրենց գործունեությունը մինչ օրս: 2021 թ. այցելել են երեք գրադարանները, անձամբ ուսումնասիրել գրադարանների գործունեությունը: Արդյունքը հետևյալն է.

Արագած - 1948 թ. Ղազնաֆարը վերանվանվել է Արագած: Հայաստանում խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո առաջին գրադարանը՝ խրճիթ-ընթերցարանը, հիմնադրվել է 1926 թ.: Առաջին գրադարանավարը՝ խրճիթավարը, եղել է Նախշուն Գասպարյանը: Խրճիթ-ընթերցարանը գործել է մինչև 1950-ական թվականները, որից հետո գյուղում բացվել է գրադարան:

Լինելով տարածաշրջանի առավել մեծ համայնքներից մեկը (3600 բնակիչ)՝ Ժամանակին այստեղ գործել է գյուղական երկու գրադարան, որոնցից մանկականն ունեցել է 4000 միավոր գրականություն: Սրա հիման վրա կազմավորվել է Արագածի ներկայիս համայնքային գրադարանը, որի ընդհանուր գրքային ֆոնդը կազմում է 12000 միավոր գրականություն, ընթերցողների թիվը՝ 650-700: Գրադարանը ակտիվորեն մասնակցում է գյուղի մշակութային կյանքին, բավարարում է ընթերցողական պահանջները, կազմակերպում է մասսայական միջոցառումներ: 2023 թ. գրադարանային հավաքածուն (ֆոնդը) համալրվել է նվիրատվությունների հաշվին:

Քուչակ - Առաջին ծխական դպրոցը գյուղում գործել է 1869 թ.: 1940 թ. կառուցվել է մշակույթի տունն՝ անհրաժեշտ բոլոր հարմարություններով (450 նստատեղով հանդիսասրահ, ընթերցասրահ):

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

1938 թ. գյուղի բնակիչ Եղիազար Ամիրյանն իր տան սենյակներից մեկը տրամադրել է խրճիթ-ընթերցարանի համար: Խրճիթավարներ Ա. Շաբոյանի և Ծ. Ադամյանի ջանքերով, համայնքի անդամների նվիրատվության հաշվին, բազմապատկվել է գրքային ֆոնդը: 1953 թ. խրճիթ-ընթերցարանը վերաճել է համայնքային գրադարանի, դարձել մշակութային առանձին օջախ: 1981 թվականից առ այսօր գրադարանի աշխատանքները կազմակերպում է Էջմիածնի ակումբա-գրադարանային տեխնիկումի շրջանավարտ Անահիտ Ասատրյանը: Ունի 6989 միավոր գիրք, 300 ընթերցող: 2023 թ. համայնքային գրադարանի գրադարանային հավաքածուն համալրվել է նվիրատվությունների հաշվին:

Վարդենուտ - Գյուղի գրադարանը տեղավորված է մշակույթի տան շենքում: Այն հիմնադրվել է 1930-ական թթ.: Առաջին գրադարանավարն է եղել Համո Մխիթարյանը: Հետագայում նրան փոխարինել է միջնակարգ մասնագիտական կրթություն ունեցող Ժենյա Սահակյանը, որը երկար տարիներ աշխատել է գրադարանների կենտրոնացված համակարգում: 1993 թվականից հետո առ այսօր գրադարանի աշխատանքները վարում է Էջմիածնի ակումբա-գրադարանային տեխնիկումի շրջանավարտ Մարո Նիկողոսյանը: Նրա աշխատանքի շնորհիվ ամբողջությամբ պահպանվել է գրքային հավաքածուն (6000 միավոր): Ընթերցողների տարիքային կազմը բազմաշերտ է՝ դպրոցահասակ երեխաներից մինչև թոշակառուներ: Գրադարանի աշխատանքների հաջողությունը մեծապես կապված է համայնքի գյուղապետի, մշակույթի տան տնօրենի անմիջական աջակցության և հոգատար վերաբերմունքի հետ: 2023 թ. դրությամբ վարչական շրջանի համայնքային գրադարանը տեղակայված է մշակույթի տանը: Նույն թվականին գրադարանային հավաքածուն համալրվել է նվիրատվությունների հաշվին:

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Այցերի, ինչպես նաև տրամադրված հաշվետվությունների շնորհիվ մեզ հասանելի դարձան որոշ տվյալներ, որոնք լավագույնս ներկայացնում են համայնքային այս երեք գրադարանների գործունեությունը: Նշենք, որ ներկայացնում ենք 2023 թ. տվյալները, քանի որ այցերի ժամանակ 2024 թ. գործունեության արդյունքները դեռ պատրաստ չէին: Ըստ այդմ՝ Վարդենուտ գյուղի գրադարանի ֆոնդը կազմում է 7544 միավոր, որից հասարակական-քաղաքական՝ 366, բնական գիտություններ՝ 86, տեխնիկական՝ 143, մշակույթ, արվեստ՝ 115, բանասիրական, գիտական և գեղարվեստական գրականություն՝ 6834: Նրանից մի փոքր քիչ է Քուչակ գյուղի գրադարանի ֆոնդը՝ 7414 միավոր, որից՝ հասարակական-քաղաքական՝ 783, բնական գիտություններ՝ 419, տեխնիկական՝ 625, մշակույթ, արվեստ՝ 474, բանասիրական, գիտական և գեղարվեստական գրականություն՝ 5113: Ամենամեծ հավաածուն ունի Արագած գյուղի գրադարանը՝ 12488, որից՝ հասարակական-քաղաքական՝ 2250, բնական գիտություններ՝ 444, տեխնիկական՝ 402, մշակույթ, արվեստ՝ 622, բանասիրական, գիտական և գեղարվեստական գրականություն՝ 8770: Չնայած նրան, որ Արագած գյուղն ամենամեծերից մեկն է և ունի նաև ամենամեծ ֆոնդը, այնուամենայնիվ, Արագած և Քուչակ գյուղերի գրադարանների սպասարկած ընթերցողների թիվը հավասար է՝ 184, ի տարբերություն Վարդենուտ գյուղի, ուր 2023 թ. սպասարկվել է 825 ընթերցող: Սպարակված գրականության տեսանկյունից գրեթե հավասար են Քուչակ և Վարդենուտ գյուղերի գրադարանների տվյալները. Վարդենուտում սպասարկվել է 1215, իսկ Քուչակ գյուղում՝ 1302 միավոր գրականություն: Արագած գյուղում այս թիվն անհամեմատ մեծ է՝ 3085 միավոր: Հաճախումների քանակը հետևյալն է՝ Արագած – 2879, Քուչակ – 870, Վարդենուտ – 1106:

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

Երեքի դեպքում էլ գրադարաններից մեծ մասամբ օգտվում են դպրոցականները:

Ամփոփում

Ամփոփելով ուսումնասիրությունը՝ կարող ենք նշել, որ Ապարանի շրջանում գործում է 1 քաղաքային և երեք գյուղական գրադարաններ: Այս թիվը չի համապատասխանում վիճակագրական պաշտոնական տվյալներին: Համայնքը բավական մեծ է, և 3 գյուղական գրադարանը շատ քիչ է՝ բնակչությանը սպասարկելու համար, ինչը մտահոգվելու տեղիք է տալիս: Անհրաժեշտ է ավելացնել գրադարանների թիվը: Առկա են բազմաթիվ խնդիրներ, որոնք փորձում են տեղում լուծել հնարավոր բոլոր միջոցներով, սակայն առանց պետական աջակցության և ֆինանսական ներդրումների այդ խնդիրների արմատական փոփոխություն հնարավոր չէ:

Օգտագործված գրականության ցանկ (References)

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ 1927 – Գրիգորյան, Ա. (1927), Աբարանի շրջանում կուս-աշխատանքները պետք է ուժեղացնել, *Խորհրդային Հայաստան* (Երևան), 157(1818), 9 հուլիսի, 3 [Grigoryan, A. (1927), Abarani shrjanum kushkhatakanery petk e uzheghatsnel, *Khorhrdayin Hayastan* (Yerevan), 157(1818), 9 hulis, 3];

ԱՍԼԱՆՅԱՆ 2024 – Ասլանյան, Մ. (կազմ.) (2024), *Հայաստանի գրադարանները 2023 թվականին: Վիճակագրական վերլուծություն*, Երևան, Գիրք, 100 [Aslanyan, M. (comp.) (2024), *Hayastani gradarannery 2023 tva-kanin: Vichakagrakan verlutsutyun*, Yerevan, Girk, 102];

ՀԱԱ, ֆ. 35, գ. 26, թ. 16;

ՀԱԱ, ֆ. 35, գ. 89, թ. 113:

ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

LIBRARIES OF THE ENLARGED APARAN COMMUNITY ARPINE HAYRAPETYAN

Khinko Aperi National Children's Library

Keywords: Aparan, Community Libraries, Library Statistical Data, Library Functions, Services, Collections, Digitization.

In conclusion, the study reveals that currently there is one municipal and three rural libraries operating in the Aparan region. This number does not correspond to the official statistical data. Given the size of the community, the presence of only three rural libraries is insufficient to meet the informational and cultural needs of the population, which is a matter of concern. Numerous challenges persist, and while local efforts are made to address them using all available resources, sustainable and fundamental improvements are not possible without state support and financial investment.